
Bedriftsundersøkelsen 2011

AV JØRN HANDAL OG SIGRID MYKLEBØ

SAMMENDRAG

Vårens bedriftsundersøkelse viser at det nå er flere bedrifter som forventer økt sysselsetting det kommende året enn det var for ett år siden. Dette gjelder for de fleste næringer, med unntak av offentlig forvaltning, undervisning og helse- og sosialtjenester. Informasjon og kommunikasjon er også i år den næringen som i størst grad forventer sysselsettingsvekst det kommende året, mens optimismen har økt mest innen bygge- og anleggsvirksomhet.

Siden i fjor har sysselsettingsforventningene steget i de fleste fylkene. Sysselsettingsforventningene har steget mest i Akershus og Oslo, mens Østfold og Oppland er de to fylkene som har hatt den sterkeste tilbakegangen. Sysselsettingsforventningene er høyest i Akershus, Oslo, Hordaland og Rogaland, mens de er lavest i Oppland, Sogn og Fjordane og Aust-Agder.

I årets bedriftsundersøkelse svarte 24 prosent av bedriftene at de har rekrutteringsproblemer, mens 11 prosent svarte at de har alvorlige rekrutteringsproblemer. Resultatene er dermed på omtrent samme nivå som i fjor på nasjonalt nivå, men innad i de ulike fylkene har det skjedd en del endringer. Andelen bedrifter med rekrutteringsproblemer har økt mest i Agder-fylkene og Vestfold, mens nedgangen har vært sterkest i Sør-Trøndelag og Telemark.

På bakgrunn av bedriftenes besvarelser har Arbeids- og velferdsdirektoratet våren 2011 estimert mangelen på arbeidskraft til 61 000 personer. Dette er 9 700, eller 19 prosent, høyere enn på samme tid i fjor. Den estimerte mangelen på arbeidskraft er høyest i Oslo, Rogaland og Hordaland. Når vi ser mangelen på arbeidskraft i forhold til sysselsettingsnivået, er det imidlertid i Finnmark og Nordland at bedriftene har de største rekrutteringsproblemene, mens rekrutteringsproblemene er minst i Hedmark og Telemark.

Målt i antall personer har mangelen på arbeidskraft det siste året økt mest innen eiendomsdrift og forretningsmessig og faglig tjenesteyting, samt innen informasjon og kommunikasjon. I disse næringene ser vi også at mangelen er høy i forhold til sysselsettingsnivået. I industrien sett under ett har det ikke vært noen signifikant endring i mangelen på arbeidskraft siden i fjor, men det har vært en relativt sterk økning innenfor produksjon av petroleums- og kjemiske produkter og nærings- og nytelsesmidler, samtidig som det har vært en nedgang innenfor treforedling og grafisk industri. I de andre næringene er det ingen signifikante endringer, med unntak av jordbruk, skogbruk og fiske, offentlig forvaltning og undervisning, hvor mangelen har gått noe ned.

Årets undersøkelse viser at det er størst mangel på ulike typer ingeniører, bil-, drosje- og varebilførere, tømrere, lastebil- og vogntogførere, rørleggere og VVS-montører, samt systemutviklere og programmerere. Målt i antall personer er det også for disse yrkesgruppene at mangelen har økt mest siden i fjor.

OM NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Formålet med bedriftsundersøkelsen er at den skal gi innsikt i etterspørselssiden på arbeidsmarkedet, og samtidig kunne si noe om næringslivets og offentlige etaters behov for ulike typer arbeidskraft i den nærmeste framtid. Denne kunnskapen bidrar til at NAV kan yte bedre service overfor arbeidssøkere og arbeidsgivere. Også for allmennheten og andre beslutningstakere gir NAVs bedriftsundersøkelse nyttig informasjon om eventuelle tilpasningsproblemer på arbeidsmarkedet.

I NAVs bedriftsundersøkelse svarte i år 14 300 virk-

somheter, noe som ga en svarprosent på 73. Undersøkelsen ble gjennomført i tidsrommet 10. februar til 28. mars 2011.

Det stilles i alt fem spørsmål i undersøkelsen.¹ Spørsmålene avdekker virksomhetenes anslag på antall ansatte om ett år i forhold til i dag, og om virksomheten i dag har rekrutteringsproblemer innenfor spesifikke yrker. For mer om metoden som benyttes i NAVs bedriftsundersøkelse, se det metodiske vedlegget.

¹ Fra og med forrige års undersøkelse har vi kuttet ett spørsmål. Tidligere har vi hatt seks spørsmål i undersøkelsen.

Yrker og næringer

Vi vil presentere en del resultater for yrker og næringer. Det er viktig å merke seg at inndelingen i yrker og næringer bygger på forskjellige klassifiseringsprinsipper. Næring viser hva slags produksjon som hovedsaklig foregår i virksomheten, mens yrkesbetegnelsen viser hva slags arbeidsoppgaver som tilfaller en syssel-satt. Innenfor den enkelte næring vil det finnes et bredt spekter av yrker.

NAV's sysselsettingsbarometer

Arbeids- og velferdsdirektoratet utarbeider et sysselsettingsbarometer basert på resultatene fra bedriftsundersøkelsen. Tallverdien i sysselsettingsbarometeret viser differansen mellom prosentvis andel bedrifter som oppgir at de forventer vekst i sysselsettingen og prosentvis andel bedrifter som forventer nedgang. Dette gir en indikasjon på virksomhetenes optimisme det kommende året. En høy verdi på sysselsettingsbarometeret er et tegn på stor etterspørsel etter arbeidskraft.

Sysselsettingsbarometeret bygger på bedriftenes vurderinger av den forventede størrelsen på arbeidsstokken i det kommende året. På bakgrunn av bedriftenes anslag er besvarelsene sortert etter andel bedrifter som forventer høyere, lavere og uendret sysselsetting om ett år. Barometerets tallgrunnlag er derfor ikke påvirket av hvor mange personer en eventuell endring i sysselsettingen summerer seg til.

Rekrutteringsproblemer har en viss effekt på sysselsettingsbarometeret. På bakgrunn av erfaring fra tidligere bedriftsundersøkelser vet vi at bedriftene ikke tar tilstrekkelig hensyn til begrensninger på tilbudssiden i arbeidsmarkedet. Dette kan påvirke realisert sysselsetting.

ØKT OPTIMISME

Årets bedriftsundersøkelse viser at det nå er flere som forventer økt sysselsetting det kommende året, sammenlignet med fjorårets undersøkelse. Resultatene for årets undersøkelse er på samme nivå som i 2005, men langt lavere enn i 2007 og 2008.

Norsk økonomi gikk inn i en nedgangskonjunktur rundt årsskiftet 2007/2008 som siden ble forsterket av finanskrisen. Dette førte til at etterspørselen etter arbeidskraft ble kraftig redusert. Som en følge av dette falt sysselsettingen fra 2008 til begynnelsen av 2010. Fjorårets bedriftsundersøkelse ble altså gjennomført omtrent på samme tidspunkt som sysselsettingsnedgangen hadde flatet ut. Fra 1.kvartal 2010 til 1. kvartal 2011 har sysselsettingen ifølge Statistisk sentralbyrås (SSB) arbeids-

kraftsundersøkelse økt med omtrent 25 000 personer. Dette er i tråd med den økte optimismen som fjorårets undersøkelse tydet på.

28 prosent av bedriftene har i årets undersøkelse oppgitt at de forventer økt sysselsetting, mens 11 prosent forventer en nedgang. Dette gir en nettoøkning på 17 prosent, noe som er tre prosentpoeng høyere enn for ett år siden. Årets resultater tyder altså på at sysselsettingsveksten vil bli høyere enn det den har vært det siste året.

Tabell 1:

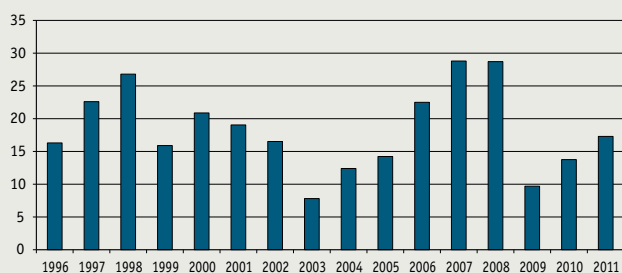
Andel bedrifter som forventer økt, redusert eller uendret bemanning det kommende året.

	Økende	Uendret	Nedgang	Netto økning
1996	30	56	14	16
1997	34	55	11	23
1998	36	55	9	27
1999	26	64	10	16
2000	31	59	10	21
2001	28	62	9	19
2002	26	64	10	17
2003	21	65	13	8
2004	24	64	12	12
2005	24	65	10	14
2006	31	61	8	22
2007	36	57	7	29
2008	36	56	7	29
2009	23	64	13	10
2010	25	63	12	14
2011	28	61	11	17

KILDE: NAV'S BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Figur 1:

NAV's sysselsettingsbarometer. Nettoøkning i prosent. Utvikling fra 1996 til 2011

KILDE: NAV'S BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Økt sysselsetting i privat sektor

Årets bedriftsundersøkelse indikerer at sysselsettingsveksten vil bli høyere i de fleste næringene det kommende året. Unntakene er næringer som i stor grad hører inn under offentlig sektor, hvor forventningene er noe lavere i år enn i fjor. For å motvirke effektene av den svake veksten i norsk økonomi, har statsbudsjettene de siste årene vært svært ekspansive. Dette har gitt rom for økt sysselsetting i offentlig sektor. I følge nasjonalregnskapet økte sysselsettingen i offentlig sektor med 12 000, eller 1,5 prosent, fra 4. kvartal 2009 til samme kvartal i fjor. Statsbudsjettet for 2011 medførte en innstramning i pengebruken og dette sammen med kommuneøkonomien, vil påvirke sysselsettingsbehovet i offentlig sektor.

Sysselsettingsforventningene innen offentlig sektor er alltid lavere enn i privat sektor. Dette henger blant annet sammen med at en i offentlig sektor gjerne må avvente neste års budsjett før en vet om en kan ansette flere, noe som ikke er tilfelle i privat sektor. Dette gjør at en ikke bør sammenligne nivået på sysselsettingsforventningene i offentlig sektor med de i privat sektor, men heller se på endringen i forhold til året før.

Informasjon og kommunikasjon er, som i fjor, den næringen hvor sysselsettingsveksten ventes å bli høyest det kommende året (se fig. 2). I forhold til fjor har imidlertid optimismen økt mest innen bygge- og anleggsvirksomhet. Også innen eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting og bergverksdrift og utvinning er bedriftene optimistiske i vårens bedriftsundersøkelse.

Økte sysselsettingsbehov innen industrien

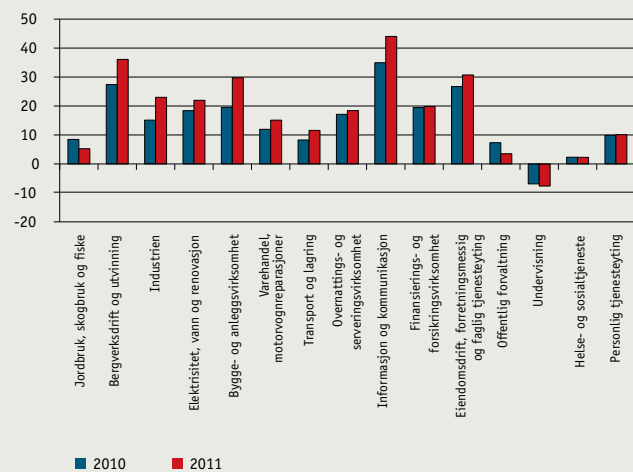
Finanskrisen og tilbakeslaget i verdensøkonomien rammet industrien hardt. Etter et sterkt fall i siste halvdel av 2008 og i første halvdel av 2009, har industriproduksjonen vært økende. I februar var industriproduksjonen 2,0 prosent høyere enn i samme måned i fjor. Sysselsettingen har som en følge av aktivitetsveksten vært økende gjennom 2010, ifølge Nasjonalregnskapet. 37 prosent av industribedriftene venter nå økt sysselsetting, mens 11 prosent venter en nedgang det kommende året. Resultatene fra årets bedriftsundersøkelse viser dermed at bedriftene tror at behovet for arbeidskraft vil øke.

Som i fjor er det de to næringene produsenter av elektriske og optiske produkter og produsenter av maskiner og utstyr som er de mest optimistiske innenfor industrien (se fig. 3). Her er nettoøkningen på henholdsvis 40 og 36 prosent. Sammen med produsenter av metallvarer, er det også i disse to næringene at nettoandelen har økt mest. Treforedling og grafisk produksjon er, i likhet med fjorårets undersøkelse, den eneste næringen innen industrien hvor andelen som forventer en nedgang er høyere enn andelen som forventer en økning i bemanningen. Andelen som forventer nedgang er imidlertid bare marginalt høyere enn andelen som forventer økning.

Høyere sysselsettingsvekst innen bygg og anlegg

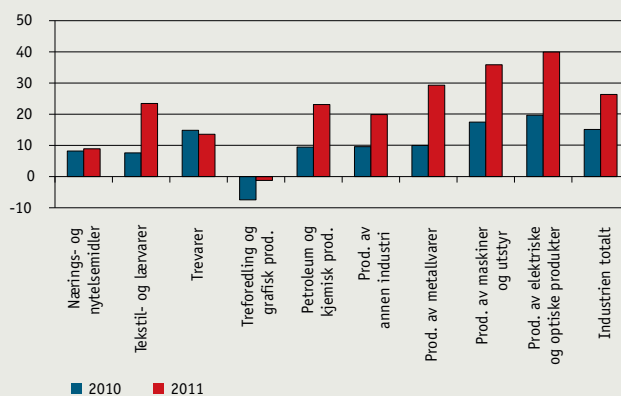
Fall i boligprisene og generelt dystre framtidsutsikter førte til at aktiviteten innen bygg og anlegg ble kraftig

Figur 2:
NAV's sysselsettingsbarometer.
Resultater fordelt på næring i 2010 og 2011.
Nettoøkning i prosent.

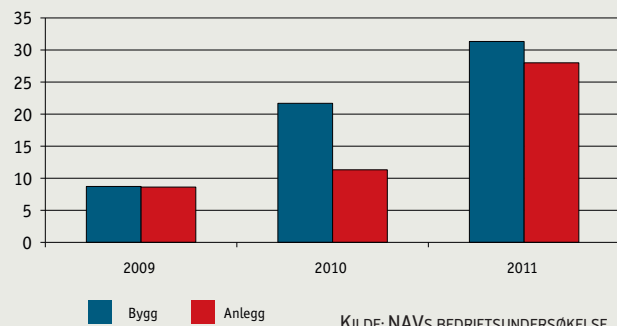
KILDE: NAV'S BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Figur 3:
Navs sysselsettingsbarometer. Resultater fordelt på undergrupper i industrien i 2010 og 2011.
Nettoøkning i prosent.

KILDE: NAV'S BEDRIFTSUNDERSØKELSE

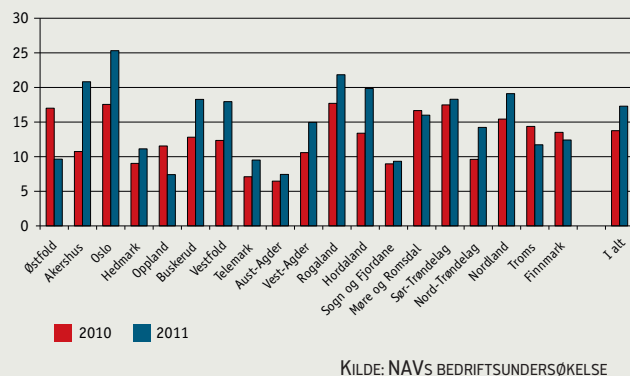
Figur 4:
NAV's sysselsettingsbarometer. Resultater innen bygg og anlegg. Nettoøkning i prosent. 2009-2011.

reduisert i 2008 og 2009. I løpet av 2010 tok investeringene i bedriftene og i bolig til å øke igjen, noe som har medført et høyere behov for arbeidskraft innen næringen. Ifølge foreløpige tall fra SSB, var igangsettingen av bygg til boligformål 39 prosent høyere i første kvartal i år sammenlignet med samme periode i fjor. Igangsettingen av bruksareal til andre formål gikk i samme periode opp med 14 prosent. Ordrestatistikken til SSB viser at ordre-reservene til bygge- og anleggsbedriftene var 16 prosent høyere i 4.kvartal 2010 enn på samme tid året før.

Årets bedriftsundersøkelse bekrefter at situasjonen innenfor bygge- og anleggsnæringen har bedret seg, og at det nå er flere bedrifter som planlegger å øke sysselsettingen. I årets bedriftsundersøkelse venter 38 prosent av bedriftene innen bygg og anlegg økt sysselsetting det kommende året, mens 9 prosent venter at arbeidsstokken vil reduseres. Både blant bygge- og anleggsbedriftene er det nå forventninger om en klart høyere sysselsettingsvekst sammenlignet med fjorårets undersøkelse (se fig. 4).

Figur 5:
NAV's sysselsettingsbarometer. Nettoøkning i prosent fordelt etter fylke.

Lave sysselsettingsforventninger innen offentlig sektor

Innenfor offentlig sektor har sysselsettingsforventningene tradisjonelt vært lave, og det er de i år også. Lavest forventninger er det innen undervisning, der 24 prosent venter å måtte nedbemanne, mens 16 prosent venter økt sysselsetting. Lave forventninger er det også innen offentlig forvaltning og helse- og sosialtjenester. Differansen mellom andelen som venter økt og redusert sysselsetting er her på henholdsvis 4 og 2 prosent. Sammenlignet med fjorårets undersøkelse er forventningene litt lavere. Dette kan tyde på at sysselsettingsveksten i offentlig sektor vil gå noe ned i den nærmeste tiden.

Størst optimisme i Oslo

Akershus, Oslo, Hordaland og Rogaland er de fire fylkene hvor forventningene om økt sysselsetting er høyest for det kommende året (se fig. 5). Oppland, Sogn og Fjordane og Aust-Agder er de tre fylkene hvor bedriftene er minst optimistiske. Arbeidsledigheten er imidlertid lav i de to førstnevnte fylkene.

Fem fylker har hatt en nedgang i sysselsettingsforventningene det siste året. Østfold og Oppland har hatt den sterkeste tilbakegangen, mens sysselsettingsforventningene har steget mest i Akershus og Oslo. Her er økningen i nettoandelen på henholdsvis 10 og 8 prosentpoeng. Også i Hordaland og Vestfold har det vært en klar økning i sysselsettingsforventningene.

MANGEL PÅ ARBEIDSKRAFT

I bedriftsundersøkelsen ber vi bedriftene oppgi om de har rekrutteringsproblemer. I år svarte 24 prosent av bedriftene at de har slike problemer. Andelen bedrifter som har rekrutteringsproblemer er dermed på omtrent samme nivå som i de to foregående årene.

Bedriftene med rekrutteringsproblemer bes om å oppgi om de har færre ansatte enn de ellers ville hatt, og i så fall hvor mange dette gjelder. Dette defineres som alvorlige rekrutteringsproblemer. På landsbasis svarte 11 prosent av bedriftene at de har slike rekrutteringsproblemer. Dette er også på omtrent samme nivå som i de to foregående årene.

På bakgrunn av bedriftenes besvarelser har Arbeids- og velferdsdirektoratet estimert mangelen på arbeidskraft våren 2011 til 61 000. Dette er 9 700, eller 19 prosent, høyere enn i samme periode i fjor. Selv om det ikke er en større andel bedrifter som har alvorlige rekrutteringsproblemer i år enn i fjor, har altså mangelen økt noe. Dette tyder på at de bedriftene som mangler arbeidskraft i år, mangler flere folk enn det som var tilfellet i fjor.

Tabell 2:
Andelen bedrifter med rekrutteringsproblemer. Herav andelen med alvorlige rekrutteringsproblemer. I prosent.

	Ja	Herav alvorlig
1999	33	15
2000	36	16
2001	33	15
2002	31	13
2003	22	8
2004	20	8
2005	19	8
2006	24	12
2007	35	17
2008	38	21
2009	25	10
2010	24	11
2011	24	11

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Mangel på arbeidskraft – Definisjon

For å kartlegge omfanget av bedriftenes rekrutteringsproblemer er det nyttig å måle mangel på arbeidskraft i antall personer. Mangel på arbeidskraft blir i NAVs bedriftsundersøkelse definert av en sekvens bestående av i alt tre spørsmål. Bedriften blir bedt om 1) å besvare om den har rekrutteringsproblemer. Dersom svaret er positivt bes bedriften om 2) å oppgi om rekrutteringsproblemene er av en slik karakter at antall ansatte er lavere enn det ellers ville vært. Bedriften bes deretter om 3) å oppgi hvor mange personer dette omfatter, og innenfor hvilke yrker. Mangel på arbeidskraft hos den enkelte bedriften blir definert som antall personer bedriften velger å oppgi i det siste spørsmålet.

I undersøkelsen blir bedriftene også bedt om å oppgi sysselsettingsbehovet i fremtiden. Dette gir oss et anslag på fremtidig etterspørsel etter arbeidskraft, i motsetning til spørsmålet som avdekker mangel på arbeidskraft som kartlegger et øyeblikksbilde. Disse to forholdene på arbeidsmarkedet knytter seg derfor til to forskjellige tidsfaser, noe som kan bidra til at bedriftenes optimisme og rekrutteringsproblemer kan komme i utakt.

Andelen bedrifter med rekrutteringsproblemer

Ni fylker har en økning i andelen bedrifter med rekrutteringsproblemer sammenlignet med fjorårets bedriftsundersøkelse (se fig. 6). Størst økning har det vært i Agderfylkene og Vestfold. I de øvrige fylkene er resultatene

Stramhetsindikatoren

Stramhetsindikatoren er forholdstallet mellom antall personer som virksomhetene mangler og antall personer som er sysselsatt. Et høyt forholdstall indikerer et stramt arbeidsmarked, noe som isolert sett indikerer et problem med å rekruttere arbeidskraft til virksomhetene.

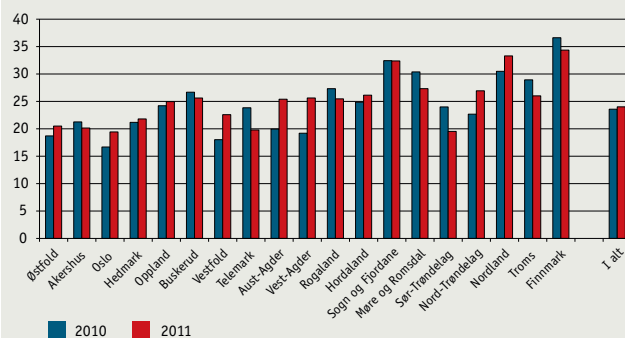
Det presenteres to stramhetsindikatorer. Én for tabeller som beskriver yrker (STYRK) og én for tabeller som beskriver næringsgrupper (NACE). I begge stramhetsindikatorerne er antall personer virksomhetene mangler (telleren) basert på resultater fra NAVs bedriftsundersøkelse 2010. Sysselsettingstallene (nevneren) for yrkesgrupperinger er hentet fra Statistisk sentralbyrås registerbaserte sysselsettingsstatistikk. Siste tilgjengelige sysselsettingstall er fra 2009. For næringsgrupperinger er kilden for sysselsettingstallene Enhetsregisteret. Når det gjelder sysselsetting på regionsnivå er totaltallene hentet fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser.

uendret eller lavere. Den sterkeste nedgangen er det i Sør-Trøndelag og Telemark. Andelen bedrifter med rekrutteringsproblemer er som i fjor høyest i Finnmark (34 %), tett etterfulgt av Nordland (33 %) og Sogn og Fjordane (32 %).

Den estimerte mangelen på arbeidskraft er høyest i Oslo, Rogaland og Hordaland. Her har bedriftene et udekket sysselsettingsbehov på henholdsvis 12 800, 7 900 og 5 200 personer. Når vi ser mangelen i forhold til sysselsettingsnivået, er det imidlertid i Finnmark og Nordland at bedriftene har de største rekrutteringsproblemene. Her er stramhetsindikatoren på henholdsvis 5,9 og 3,7. Den laveste stramhetsindikatoren finner vi i Hedmark og Telemark, som begge har en klar nedgang fra i fjor. Den tydeligste økningen i mangelen på arbeidskraft finner vi i Oslo, Vestfold og Aust-Agder.

Andelen av bedriftene som har alvorlige rekrutteringsproblemer har ligget uforandret på 11 prosent det siste

Figur 6:
Andel bedrifter med rekrutteringsproblemer fordelt på fylke. I prosent.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Tabell 3:
Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på fylker.

	Mangel på arbeidskraft i antall personer		NAVs stramhetsindikator		Prosentvis andel bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblemer	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Østfold	2 300	2 900	2,0	2,6	9	11
Akershus	5 500	4 900	2,3	2,1	10	10
Oslo*	5 100	12 800	1,2	2,9	7	9
Hedmark**	1 400	800	1,7	1,0	9	7
Oppland	1 200	1 400	1,5	1,7	11	9
Buskerud	1 900	2 200	1,6	1,8	10	10
Vestfold*	1 100	3 000	1,1	3,1	8	12
Telemark**	1 200	800	1,7	1,1	11	8
Aust-Agder*	600	1 000	1,3	2,3	8	11
Vest-Agder	1 000	1 600	1,2	2,0	9	10
Rogaland	7 900	7 900	3,6	3,5	14	13
Hordaland	5 300	5 200	2,3	2,2	14	16
Sogn og Fjordane	1 500	1 300	2,9	2,5	14	14
Møre og Romsdal	3 300	3 300	2,8	2,8	13	14
Sør-Trøndelag**	3 500	2 100	2,4	1,4	12	8
Nord-Trøndelag	1 000	1 600	1,8	2,9	8	14
Nordland	3 300	3 800	3,2	3,7	13	16
Troms	2 100	2 500	2,8	3,4	15	12
Finnmark	2 200	2 000	6,7	5,9	21	16
I alt*	51 300	61 000	2,0	2,4	11	11

* Økningen fra ifjor er statistisk signifikant innenfor et konfidensintervall på 95 prosent.

** Nedgangen fra ifjor er statistisk signifikant innenfor et konfidensintervall på 95 prosent.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

året. Utviklingen har imidlertid vært forskjellig i de ulike fylkene. I to fylker har andelen vært stabil, mens det har vært en økning i ni fylker. Andelen bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblemer har økt mest i Nord-Trøndelag og Vestfold, mens den største reduksjonen er å finne i Finnmark og Sør-Trøndelag. Til tross for nedgangen i Finnmark er det i dette fylket og i Nordland at det er flest bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblemer.

REKRUTTERINGSPROBLEMER FORDELT PÅ NÆRINGER

Ettersom NAVs bedriftsundersøkelse er en utvalgsundersøkelse, vil det være usikkerhet knyttet til estimatene på

mangel. Usikkerheten kan variere fra næring til næring, og fylke til fylke. I det metodiske vedlegget presenteres størrelsen på usikkerheten.

Utvalgte næringer

Jordbruk, skogbruk og fiske

Andelen som oppgir at de har alvorlige rekrutteringsproblemer innenfor jordbruk, skogbruk og fiske har gått ned med 4 prosentpoeng, til 8 prosent, sammenlignet med fjorårets bedriftsundersøkelse. Den estimerte mangelen på arbeidskraft innenfor næringen er i år estimert til 1 050 personer. Dette er en klar nedgang sammenlignet med fjorårets mangel.

Arbeidsmarkedet er, med en stramhetsindikator på 3,1, fortsatt relativt stramt innenfor primærnæringene. Det er

særlig i Agder-fylkene og i Nord-Norge at arbeidsmarkedet er stramt.

Industrien

Den samlede mangelen på arbeidskraft innen industrien er i årets bedriftsundersøkelse estimert til 4 500. Dette er noe høyere enn i fjor, men denne økningen er innenfor usikkerhetsmarginen. I undergruppene innenfor industrien har utviklingen fra i fjor vært noe ulik. Innenfor treforedling og grafisk industri har det vært en statistisk signifikant nedgang i mangelen på arbeidskraft det siste året. Det motsatte har vært tilfelle for nærings- og nytelsesmidler og petroleum og kjemiske produkter.

Det er spesielt i Nord-Norge, Agder-fylkene og Rogaland at arbeidsmarkedet innen industrien er stramt, med en stramhetsindikator på henholdsvis 3,1 og 2,9. Produksjon av maskiner og utstyr er den undergruppen hvor arbeidsmarkedet ser ut til å være strammest i disse fylkene.

Bygge- og anleggsvirksomhet

Mangelen på arbeidskraft innenfor bygge- og anleggsvirksomhet er estimert til 9 600 personer. Dette er litt lavere enn i fjor, men endringen er innenfor usikkerhetsmarginen. Det ser dermed ut til at bedriftene innenfor denne næringen har omtrent like store vanskeligheter med å rekruttere relevant arbeidskraft som på samme tid i fjor.

Det er i Nord-Norge og i Agder og Rogaland at arbeidsmarkedet innenfor bygge- og anleggsvirksomhet er strammest, med en stramhetsindikator på henholdsvis 9,2 og 5,8. I Hedmark, Oppland og Buskerud er stramhetsindikatoren på 3,3.

Varehandel

Stramhetsindikatoren innenfor varehandelen er i årets bedriftsundersøkelse estimert til 1,3, og er dermed langt lavere enn den totale stramhetsindikatoren. Det mangler nå 4 550 personer innen denne næringen. Dette viser at mangelen på arbeidskraft har vært stabil det siste året. Det er særlig i Nord-Norge, med en stramhetsindikator på 2,4, at arbeidsmarkedet er stramt innenfor varehandelen.

Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting

Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting er, med en stramhetsindikator på 8,8, næringen med det strammeste arbeidsmarkedet i årets bedriftsundersøkelse. Dette er en sammensatt næringsgruppe som blant annet omfatter forskjellige typer konsulentvirksomheter og rengjøringsbedrifter. Den estimerte mangelen utgjør 23 700 personer, noe som er mer enn en fordobling fra fjoråret.

Den estimerte mangelen er høyest i Oslo og Akershus, med 8 900, etterfulgt av Agder-fylkene og Rogaland, med 3 700. Målt som andel av de sysselsatte innenfor disse næringene utgjør dette henholdsvis 8,7 og 10,3 prosent. Stramheten på arbeidsmarkedet er imidlertid klart størst i Nord-Norge, hvor stramhetsindikatoren er på 16,2.

Informasjon og kommunikasjon

Informasjon og kommunikasjon er også en sammensatt næringsgruppe hvor blant annet forlagsvirksomhet og tjenester tilknyttet informasjonsteknologi inngår. Mangelen innenfor denne næringen er i årets bedriftsundersøkelse estimert til 4 100. Dette er over en fordobling sammenlignet med den estimerte mangelen i fjorårets bedriftsundersøkelse. Stramhetsindikatoren på 5,0 indikerer også at arbeidsmarkedet er svært stramt.

Det er særlig i Nord-Norge, Rogaland og Agder-fylkene at arbeidsmarkedet er stramt innenfor denne næringen. Stramhetsindikatoren utgjør henholdsvis 8,2 og 7,5 i disse to regionene.

Undervisning

Som i fjor er den estimerte mangelen på arbeidskraft svært lav innenfor undervisningsnæringen. Den estimerte mangelen utgjør nå 400 personer, noe som er en halvering fra fjorårets undersøkelse. Stramhetsindikatoren har gått ned fra 0,5 i fjor til 0,2 i år.

Resultatene fra årets og fjorårets undersøkelse kan tyde på at undervisningsinstitusjonene har små problemer med å rekruttere personell for å fylle sysselsettingsbehovet. Undersøkelsen gjennomføres imidlertid i en periode der få skoler har behov for å rekruttere (fra begynnelsen av februar til slutten av mars). Dette kan bidra til for lave anslag på mangelen på arbeidskraft. I bedriftsundersøkelsen problematiserer vi heller ikke i hvilken grad barnehagene og skolene ansetter ufaglært arbeidskraft. Barnehagene vil ofte ansette barnehageassistenter dersom de ikke får førskolelærere, og dermed gjerne svare nei på om de har så alvorlige rekrutteringsproblemer at de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. Disse forholdene gjør at resultatene for undervisningsnæringen ikke er helt sammenlignbare med resultatene for de andre næringene.

Helse- og sosialtjenester

I likhet med fjorårets bedriftsundersøkelse har 8 prosent av bedriftene innenfor helse- og sosialtjenester svart at de har alvorlige rekrutteringsproblemer. Bedriftene innenfor denne næringen har oppgitt at de mangler 4 900 personer. Dette er noe lavere enn i fjor, men denne nedgangen er innenfor undersøkelsens usikkerhetsmargin. Det ser dermed ut til at rekrutteringsproblemene har vært omtrent uendret innenfor helse- og sosialtjenester det siste året.

Tabell 4:
Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på næringer.

	Mangel på arbeidskraft i antall personer		NAVs stramhetsindikator		Prosentvis andel bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblemer	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Jordbruk, skogbruk og fiske**	1 800	1 000	5,6	3,1	12	8
Bergverksdrift og utvinning	300	300	1,1	0,8	10	10
Industrien	3 800	4 500	1,6	1,9	11	12
Nærings- og nytelsemidler*	300	600	0,6	1,2	6	9
Tekstil- og lærvarer	0	100	1,1	1,4	8	10
Trevarer	300	200	1,9	1,4	12	8
Treforedling og grafisk prod.**	100	0	0,8	0,3	6	2
Petroleum og kjemiske prod.*	0	100	0,2	0,5	4	7
Prod. av annen industri	300	400	1,5	1,9	11	16
Prod. av metallvarer	500	400	1,5	1,3	13	16
Prod. av maskiner og utstyr	2 200	2 500	3,2	3,8	20	21
Prod. av elektriske og optiske produkter	100	200	0,7	1,2	9	12
Elektrisitet, vann og renovasjon	200	200	0,6	0,7	6	6
Bygge- og anleggsvirksomhet	10 300	9 600	5,8	5,2	20	22
Varehandel, motorvognreparasjoner	5 900	4 600	1,7	1,3	6	8
Transport og lagring	3 600	3 300	2,6	2,4	10	12
Overnattings- og serveringsvirksomhet	1 900	1 600	2,3	2,0	11	12
Informasjon og kommunikasjon*	1 800	4 100	2,3	5,0	14	19
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	500	900	1,1	1,8	9	10
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting*	11 300	23 700	4,1	8,8	15	15
Offentlig forvaltning**	1 300	400	0,9	0,3	7	5
Undervisning**	1 000	400	0,5	0,2	8	5
Helse- og sosialtjeneste	6 100	4 900	1,2	1,0	8	8
Personlig tjenesteyting	1 500	1 500	2,1	2,0	10	9
I alt*	51 300	61 000	2,0	2,4	11	11

* Økningen fra ifjor er statistisk signifikant innenfor et konfidensintervall på 95 prosent.

** Nedgangen fra ifjor er statistisk signifikant innenfor et konfidensintervall på 95 prosent.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Tabell 5:
Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på næringer og regioner.

	Østfold, Vestfold og Telemark	Oslo og Akershus	Hedmark, Oppland og Buskerud	Agder- fylkene og Rogaland	Hordaland, Sogn og Fj, Møre og Rd	Trøndelag	Nord- Norge	Hele landet
Jordbruk, skogbruk og fiske	100	50	150	250	200	100	200	1 050
Bergverksdrift og utvinning	-	-	-	100	50	-	50	250
Industrien totalt	400	450	600	1 350	1 050	200	450	4 500
Nærings- og nytelsemidler	50	50	-	150	150	-	150	550
Tekstil- og lærvarer	-	-	-	-	50	-	-	50
Trevarer	-	-	50	50	-	50	-	200
Treforedling og grafisk produksjon	-	-	-	-	-	-	-	50
Petroleum og kjemisk produksjon	-	-	-	50	-	-	-	100
Produksjon av annen industri	50	50	50	50	100	-	50	400
Produksjon av metallvarer	100	50	50	100	100	50	50	450
Produksjon av maskiner og utstyr	200	200	400	850	650	100	150	2 550
Produksjon av elektriske og optiske produkter	50	50	-	50	50	-	-	200
Elektrisitet, vann og renovasjon	-	50	-	50	50	-	50	200
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 250	2 050	800	1 700	1 600	650	1 550	9 600
Varehandel, motorvognreparasjoner	600	1 200	350	750	750	250	650	4 550
Transport og lagring	300	750	200	450	750	250	550	3 300
Overnattings- og serveringsvirksomhet	150	500	150	250	250	100	250	1 650
Informasjon og kommunikasjon	250	2 200	150	600	350	200	300	4 100
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	150	250	-	50	250	50	50	850
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	2 500	8 900	1 500	3 700	3 100	1 400	2 650	23 750
Offentlig forvaltning	50	100	50	50	50	-	100	400
Undervisning	50	50	50	100	100	50	100	450
Helse- og sosialtjeneste	600	950	350	700	750	350	1 150	4 900
Personlig tjenesteyting	200	200	100	400	400	100	150	1 450
I alt	6 700	17 700	4 400	10 500	9 700	3 700	8 300	61 000

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

REKRUTTERINGSPROBLEMER FORDELT PÅ YRKER

I bedriftsundersøkelsen har vi bedt bedriftene oppgi innenfor hvilke yrker de har så store rekrutteringsproblemer at de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. De er også bedt om å oppgi hvor mange ansatte dette dreier seg om. Ved hjelp av svarene på dette spørsmålet beregnes mangelen innenfor de enkelte yrkene.

Tabell 7 viser mangel på arbeidskraft innenfor de yrkesgruppene der mangelen på arbeidskraft er størst. Det foreligger ikke beregninger for alle yrkesgrupper. Dette er fordi mangelen på arbeidskraft ikke kan estimeres

innenfor yrker der det kun er et fåtall bedrifter i utvalget som har oppgitt mangel på arbeidskraft. I de fleste slike tilfeller må vi forvente at et fåtall observasjoner i utvalget reflekterer markedsforholdene, det vil si at det er lav mangel på arbeidskraft innenfor yrket. I andre tilfeller vil likevel et fåtall observasjoner kunne summere seg til et betydelig antall personer. Det kan derfor være mangel på arbeidskraft innenfor en yrkesgruppe selv om yrket ikke er oppført i tabell 7.

Tabell 8 viser den relative mangelen på arbeidskraft fordelt på yrkesgrupper. Det absolutte tallet over mangel på arbeidskraft vil ha sammenheng med hvor stor yrkes-

Tabell 6:

Stramhetsindikatoren. Resultatene fordelt på næringer og regioner.

	Østfold, Vestfold og Telemark	Oslo og Akershus	Hedmark, Oppland og Buskerud	Agder- fylkene og Rogaland	Hordaland, Sogn og Fj, Møre og Rd	Trøndelag	Nord- Norge	Hele landet
Jordbruk, skogbruk og fiske	2,6	2,4	2,1	3,7	3,1	2,6	4,9	3,1
Bergverksdrift og utvinning	1,2	0,6	2,8	0,6	1,0	0,8	2,7	0,8
Industrien totalt	1,1	1,5	1,8	2,9	1,9	1,1	3,1	1,9
Nærings- og nytelsemidler	0,5	0,6	0,3	2,5	1,4	0,2	2,5	1,2
Tekstil- og lærvarer	0,6	1,1	0,7	1,7	1,7	1,5	2,2	1,4
Trevarer	0,9	0,8	0,9	2,2	1,2	1,8	1,9	1,4
Treforedling og grafisk produksjon	0,2	0,3	0,1	0,3	0,9	0,1	1,7	0,3
Petroleum og kjemisk produksjon	0,1	0,3	0,6	1,5	0,4	0,3	1,4	0,5
Produksjon av annen industri	1,3	2,1	2,2	1,6	1,7	1,1	5,0	1,9
Produksjon av metallvarer	1,6	1,9	0,6	1,4	1,0	2,0	1,7	1,3
Produksjon av maskiner og utstyr	3,7	3,6	5,0	4,2	2,9	2,9	8,0	3,8
Produksjon av elektriske og optiske produkter	0,6	1,6	0,7	3,2	2,0	0,7	0,1	1,2
Elektrisitet, vann og renovasjon	0,6	0,7	0,5	0,7	0,7	0,5	1,3	0,7
Bygge- og anleggsvirksomhet	5,0	5,0	3,3	5,8	5,2	3,9	9,2	5,2
Varehandel, motorvognreparasjoner	1,3	1,1	0,8	1,5	1,3	1,0	2,4	1,3
Transport og lagring	2,4	1,7	1,9	2,4	2,7	2,6	3,7	2,4
Overnattings- og serveringsvirksomhet	2,0	2,0	1,3	2,2	1,9	1,4	3,5	2,0
Informasjon og kommunikasjon	5,0	4,8	3,0	7,5	4,2	3,8	8,2	5,0
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	5,2	1,0	0,7	1,5	3,3	1,4	2,9	1,8
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	9,3	8,7	5,9	10,3	8,1	5,9	16,2	8,8
Offentlig forvaltning	0,4	0,1	0,3	0,4	0,4	0,2	0,7	0,3
Undervisning	0,2	0,1	0,1	0,3	0,3	0,1	0,4	0,2
Helse- og sosialtjeneste	0,9	0,9	0,5	1,0	0,9	0,7	2,1	1,0
Personlig tjenesteyting	2,4	0,8	0,9	4,0	3,7	1,5	2,2	2,0
I alt	2,0	2,9	1,4	2,9	2,2	1,7	3,6	2,4

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

gruppen er, mens det relative tallet vil ta hensyn til ulik størrelse på yrkesgruppene. Den relative mangelen er presentert i form av en stramhetsindikator (se egen ramme tidligere i artikkelen). Eksempelvis kan en mangel på 550 platearbeidere være like virksomhetskritisk som en mangel på 2 150 rørleggere og VVS-montører, ettersom arbeidsstyrken for den siste gruppen er langt større. Vi ser derfor også på forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og antall sysselsatte i yrkene og benevner dette som stramhetsindikatoren.

I spørsmålet som avdekker mangel, bes bedriftene ta stilling til om rekrutteringsproblemen er av en slik art at

de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. Innenfor enkelte yrker kan det benyttes ufaglært arbeidskraft uten at dette i bedriftsundersøkelsen blir registrert som et alvorlig rekrutteringsproblem. På den annen side vil enkelte arbeidsgivere ønske seg ansatte med kompetanse utover det som er normalt innenfor en yrkesgruppe.

Den enkelte virksomhet rapporterer kun om mangel på arbeidskraft, ikke overskudd av arbeidskraft. Dette betyr at dersom en bedrift mangler 10 snekkere og en annen bedrift har et overskudd på 10 snekkere, så vil summen av dette bli et udekket behov på arbeidskraft på 10 snekkere. Den estimerte mangelen på 61 000 personer representerer

Tabell 7:
Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på yrker. Sortert etter antall personer som bedriftene mangler.

STYRK	STILLING	2010	2011	STYRK	STILLING	2010	2011
8321	Bil-, drosje- og varebilførere *	2 100	3 050	9132	Rengjøringspersonale i bedrifter o.l.	400	400
7125	Tømrere*	1 900	2 850	4121	Økonomimedarbeidere og revisjonsassistenter	400	400
8323	Lastebil- og vogntogførere*	1 550	2 400	8322	Buss- og sporvognførere*	200	400
7134	Rørleggere og VVS-montører*	800	2 150	7243	Automatikere, tavlemontører, viklere og transformatorontører	200	400
2130	Systemutviklere og programmerere*	1 100	2 050	3113	Elektronikk- og telekommunikasjonsingeniører og -teknikere	0	400
3231	Sykepleiere*	1 400	1 950	2541	Sosial- og siviløkonomer	400	350
5223	Dør- og telefonselgere	1 100	1 550	3142	Dekksfiserer og loser	0	350
7241	Elektrikere, elektronikere o.l.	1 300	1 300	2141	Sivilarkitekter, by- og trafikkplanleggere	200	300
5141	Frisører, kosmetologer og lignende**	1 950	1 250	7311	Instrumentmakere og -reparatører	0	300
7421	Snekkere	1 550	1 250	7141	Malere og byggtapetserere	450	200
5132	Omsorgsarbeidere og hjelpepleiere	1 150	1 250	2221	Leger**	400	200
5122	Kokker	1 350	1 200	5161	Brannkonstabler o.l.	0	200
3119	Andre ingeniører og teknikere*	750	1 100	3114	Maskiningeniører og -teknikere**	250	150
3111	Bygningsingeniører og -teknikere	1 000	1 050	2545	Psykologer**	250	150
2147	Sivilingeniører (geofag, petroleums-teknologi, metallurgi o.l.)	150	1 000	2149	Andre sivilingeniører og tilsvarende yrker	100	150
3415	Tekniske og kommersielle salgsrepresentanter	900	950	3341	Yrkesfaglærere og faglærere i videregående skole	150	50
7212	Sveisere	750	950	3433	Revisorer (ikke statsautoriserte) og regnskapsførere	1 100	0
8331	Anleggsmaskinførere	1 050	850	6101	Gårdbrukere m.fl.	950	0
3412	Forsikringskonsulenter	900	850	7213	Kopper- og blikkslagere	850	0
9210	Hjelpearbeidere innen jordbruk, skogbruk og fiske	0	850	3413	Eiendomsmeglere og -forvaltere	700	0
5123	Hovmestere, servitører og barkeepere	750	800	3475	Idrettsutøvere og -trenere	650	0
3120	Dataingeniører og -teknikere	400	700	3349	Andre yrker innen undervisning og pedagogisk arbeid	600	0
7412	Bakere og konditorer	350	700	2511	Statsautoriserte revisorer	600	0
3116	Ingeniører og teknikere innen olje, bergverk og metallurgi	800	650	7121	Murere m.fl.	500	0
2142	Sivilingeniører (bygg og anlegg)	750	650	5131	Barne- og ungdomsarbeidere o.l.	400	0
7237	Industrimekanikere	500	650	3320	Førskolelærere	350	0
2144	Sivilingeniører (elektronikk og telekommunikasjon)*	250	650	7131	Taktekkere	300	0
2310	Universitets- og høyskolelektorer/-lærere	100	650	3310	Grunnskolelærere	250	0
5224	Selgere (engros)	900	600	2230	Spesialsykepleiere og jordmødre	250	0
7129	Anleggsgartnere	700	600	3450	Polititjenestemenn	200	0
5221	Butikkmedarbeidere o.l.	650	600	8213	Maskinarbeidere	200	0
7214	Platearbeidere	650	550	2411	Saksbehandlere innen offentlig administrasjon	150	0
3112	Elkraftingeniører og -teknikere	100	550				
7142	Overflatebehandlere og lakkerere	400	500				
5139	Annet pleie- og omsorgspersonale	250	500				
3232	Vernepleiere	250	500				
2114	Geologer og geofysikere	0	500				
7231	Bilmekanikere	600	450				
7244	Energimontører	0	450				

* Økningen fra i fjor er statistisk signifikant innenfor et konfidensintervall på 95 prosent.

** Nedgangen fra i fjor er statistisk signifikant innenfor et konfidensintervall på 95 prosent

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Tabell 8:

Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på yrker. I antall personer og stramhetsindikator. Sortert etter stramhetsindikator.

STYRK	STILLING	Mangel på arbeidskraft i antall personer, 2011	Stramhetsindikator	STYRK	STILLING	Mangel på arbeidskraft i antall personer, 2011	Stramhetsindikator
2114	Geologer og geofysikere	500	20	5161	Brannkonstabler o.l.	200	4
5223	Dør- og telefonselgere	1 550	17	7241	Elektrikere, elektronikere o.l	1 300	4
7129	Anleggsgartnere	600	16	7237	Industrimekanikere	650	4
8321	Bil-, drosje- og varebilførere	3 050	15	7141	Malere og byggtapetserere	200	3
7311	Instrumentmakere og -reparatører	300	15	2310	Universitets- og høyskolelektorer/-lærere	650	3
2144	Sivilingeniører (elektronikk og telekommunikasjon)	650	14	8322	Buss- og sporvognførere	400	3
7142	Overflatebehandlere og lakkerere	500	12	2141	Sivilarkitekter, by- og trafikkplanleggere	300	3
3119	Andre ingeniører og teknikere	1 100	12	3231	Sykepleiere	1 950	3
7214	Platearbeidere	550	12	3113	Elektronikk- og telekommunikasjonsingeniører og -teknikere	400	3
7134	Rørleggere og VVS-montører	2 150	12	2541	Sosial- og siviløkonomer	350	3
7421	Snekkere	1 250	12	5224	Selgere (engros)	600	2
7212	Sveisere	950	11	7231	Bilmekanikere	450	2
2147	Sivilingeniører (geofag, petroleumsteknologi, metallurgi o.l.)	1 000	11	3120	Dataingeniører og -teknikere	700	2
3112	Elkraftingeniører og -teknikere	550	10	2149	Andre sivilingeniører og tilsvarende yrker	150	2
7244	Energimontører	450	10	2545	Psykologer	150	2
7243	Automatikere, tavlemontører, viklere og transformatorontører	400	10	4121	Økonomimedarbeidere og revisjonsassistenter	400	2
2142	Sivilingeniører (bygg og anlegg)	650	10	5132	Omsorgsarbeidere og hjelpepleiere	1 250	1
8323	Lastebil- og vogntogførere	2 400	9	3114	Maskiningeniører og -teknikere	150	1
3412	Forsikringskonsulenter	850	9	2221	Leger	200	1
3111	Bygningsingeniører og -teknikere	1 050	7	5139	Annet pleie- og omsorgspersonale	500	1
7125	Tømrere	2 850	7	9132	Rengjøringspersonale i bedrifter o.l.	400	1
2130	Systemutviklere og programmerere	2 050	7	3341	Yrkesfaglærere og faglærere i videregående skole	50	1
5141	Frisører, kosmetologer o.l.	1 250	6	5221	Butikkmedarbeidere o.l.	600	0
3116	Ingeniører og teknikere innen olje, bergverk og metallurgi	650	6				
3232	Vernepleiere	500	6				
3415	Tekniske og kommersielle salgsrepresentanter	950	5				
3142	Dekksfiserer og loser	350	5				
5122	Kokker	1 200	5				
5123	Hovmestere, servitører og barkeepere	800	5				
8331	Anleggsmaskinførere	850	4				

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

derfor et bruttotall på udekket behov for arbeidskraft. I en viss utstrekning blir dette dekket opp av den løpende tilgangen av arbeidskraft over tid.

Nå trengs det flere rørleggere og tømrere

Beregningene som er gjort på bakgrunn av årets bedriftsundersøkelse viser blant annet at mangelen på rørleggere og VVS-montører har økt betydelig det siste året, fra ca. 800 til ca. 2 150 personer (se tabell 7). Vi ser også at arbeidsmarkedet er ganske stramt for denne yrkesgruppen, med en stramhetsindikator på 12 prosent (se tabell 8).

Undersøkelsen viser også at mangelen på tømrere har økt signifikant det siste året, fra ca. 1 900 i fjor til ca. 2 850 i år. Tømrere er med dette en av yrkesgruppene som det er størst mangel på i årets undersøkelse. Den stigende mangelen på rørleggere og tømrere har trolig sammenheng med at aktiviteten i byggebransjen har økt. Mangelen på andre yrkesgrupper som ofte jobber i byggebransjen, slik som elektrikere, snekkere, bygningsingeniører og -teknikere og sivilingeniører innen bygg og anlegg, er også relativt høy. Innen disse yrkesgruppene ser vi imidlertid ingen signifikant endring fra i fjor.

Økt mangel på bussjåfører, drosjesjåfører og lastebil-/vogntogførere

Ifølge våre beregninger har også behovet for buss- og sporvognførere, lastebil- og vogntogførere og bil-, drosje- og varebilførere økt signifikant siden i fjor, som vi kan se av tabell 7. Mangelen på buss- og sporvognførere har relativt sett økt mest, med 106 prosent, mens mangelen på bil-, drosje- og varebilførere er høyest, med ca. 3 050 personer. Innenfor sistnevnte yrkesgruppe er også den relative mangelen høy, med en stramhetsindikator på 15 prosent (se tabell 8).

Når det gjelder buss- og sporvognførere, er det hovedsakelig bedrifter som driver med rutebiltransport i by- og forstadsområder som har oppgitt problemer med å rekruttere personer i denne yrkesgruppa. Dette tyder på at det i størst grad er bussjåfører som trengs, heller enn sporvognførere. Hovedvekten av behovet for bil-, drosje- og varebilførere finner vi i bedrifter som driver med drosjebiltransport.

Det mangler flere realister, sivilingeniører og høyskoleingeniører/-teknikere

I årets bedriftsundersøkelse ser vi en tendens til økning i mangelen på personer innen ulike ingeniør-, IKT- og realistryrker. Blant annet har det vært en betydelig økning i mangelen på systemutviklere og programmerere. Den

beregnete mangelen på systemutviklere og programmerere summerer seg i år til 2 050 personer, og har dermed økt med 950 personer siden i fjor. Dette er en av yrkesgruppene det er størst mangel på i årets undersøkelse (se tabell 7).

En annen yrkesgruppe som bedriftene i større grad har oppgitt mangel på i år enn i fjor, er sivilingeniører som er utdannet innenfor elektronikk og telekommunikasjon. Den beregnede mangelen på denne yrkesgruppa er 650 personer, mot 250 personer for ett år siden. Arbeidsmarkedet er ganske stramt for denne yrkesgruppa, med en stramhetsindikator på 14 prosent (se tabell 8).

Arbeidsmarkedet er imidlertid enda strammere for geologer og geofysikere, med en stramhetsindikator på 20 prosent. Mangelen på arbeidskraft innenfor dette yrket skriver seg i stor grad fra bedrifter som utvinner råolje og naturgass, og er beregnet til 500 personer. Mangelen på andre ingeniører og teknikere² har hatt en økning siden i fjor, fra 750 til 1 100, mens mangelen på maskiningeniører og -teknikere har gått ned fra 250 til 150 personer.

Økt mangel på sykepleiere, men nedgang i mangel på psykologer og leger

Som vi kan se av tabell 7, er sykepleiere en av yrkesgruppene som det er størst mangel på. Behovet for sykepleiere har også økt en del, fra 1 400 i fjor til 1 950 i år. Behovet for omsorgsarbeidere og hjelpepleiere er også høyt, med 1 250 personer, men har ikke økt signifikant det siste året. Samtidig som sykepleiermangelen øker, ser vi at den beregnede mangelen på leger har gått ned fra 400 til 200, og at den beregnede mangelen på psykologer har gått ned fra 250 til 150.

Ingen økning i mangel på salgs- og serviceyrker

Dør- og telefonselgere er en av yrkesgruppene som det er størst etterspørsel etter, med en beregnet mangel på 1 550 personer. For denne yrkesgruppa er markedet ganske stramt, som vi kan se av tabell 8, men det er ingen signifikant økning i mangelen siden i fjor. Det er også relativt stor mangel på frisører og kosmetologer, men i løpet av det siste året har den beregnede mangelen sunket fra 1 950 til 1 250. Undersøkelsen viser videre at det er relativt stor mangel på kokker, med en beregnet mangel på 1 200 personer.

² Ingeniører og teknikere som ikke klassifiseres som bygnings-, elkraft-, elektronikk-/telekommunikasjons-, maskin-, kjemi- eller petroleums-/bergverks-/metallurgiingeniører/-teknikere.

Metodisk vedlegg

I bedriftsundersøkelsen trekkes et utvalg av bedrifter fra Bedrifts- og foretaksregisteret (Enhetsregisteret). Utvalget trekkes tilfeldig, men alle bedrifter med mer enn 400 ansatte er med i utvalget. I tillegg er alle bedrifter med mer enn 100 ansatte i næringene offentlig forvaltning, undervisning, helse- og sosialtjenester og personlig tjenesteyting med i utvalget. Dette fordi dette ofte er bedrifter som skiller seg fra andre, som for eksempel sykehus, når det gjelder hvilke yrker de etterspør.

Størrelsen på utvalget er bestemt slik at det skal sikres representativitet på alle næringer (2-sifret NACE) innenfor hvert fylke. Dette innebærer stor variasjon i antall bedrifter mellom de ulike næringene. Det trekkes et utvalg som med 90 prosent sannsynlighet skal fastslå et punktestimat som ligger innenfor et konfidensintervall på 10 prosent for et ja/nei-spørsmål.

Det stilles i alt fem spørsmål i undersøkelsen. De uttrukne bedriftene blir bedt om å svare, enten postalt, ved bedriftsbesøk, eller telefonisk. Den vanligste innsamlingsmetoden er postale henvendelser. Spørsmålene i undersøkelsen gir anslag på bedriftenes sysselsettingsforventninger for det kommende året, og om bedriften har rekrutteringsproblem innenfor spesifikke yrker.

I de tilfellene der resultatene på landsbasis skal presenteres i form av andeler, og ikke absoluttverdier, vektet resultatene. Et eksempel på en slik problemstilling er kartlegging av andel bedrifter som forventer sysselsettingsvekst i det kommende år. Ettersom næringene varierer i størrelse er det nødvendig å tildele de store næringene

mer vekt enn de små. Vektingen konstrueres ut fra forholdet mellom antall bedrifter i næringen og antall bedrifter totalt. Dersom resultatene presenteres på fylkesnivå vektet ikke resultatene. Ettersom utvalget er overrepresentert av store bedrifter må resultatene innenfor hver næring og hvert fylke vektet også i forhold til andelen små og store bedrifter i populasjonen.

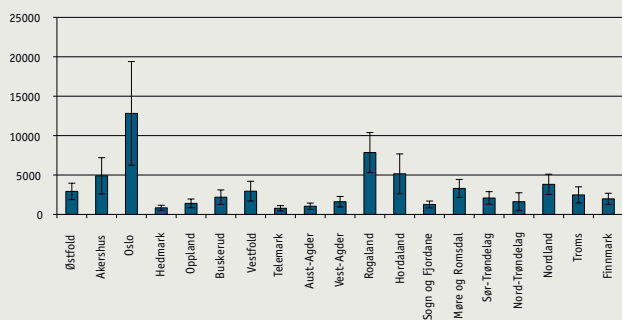
Mangel på arbeidskraft estimeres ved hjelp av en modell som tar hensyn til bedriftenes geografiske kjennetegn, næringsvise kjennetegn, antall ansatte og observert mangel. Resultatet brukes til å predikere mangelen på arbeidskraft i de bedriftene som ikke ble tatt inn i utvalget.

Det vil knytte seg usikkerhet til disse estimatene. Jo mer detaljert kjennetegn det søkes på, dess større er usikkerheten knyttet til estimatet. For eksempel er det større usikkerhet knyttet til estimatene for mangel i Finnmark enn det vil være for hele landet. Dette fordi det her er færre bedrifter, og estimatet blir dermed mer følsomt dersom en bedrift oppgir svært høy mangel i forhold til de andre.

NAV har beregnet konfidensintervall for estimert mangel på arbeidskraft. Den faktiske mangel vil med 95 prosent sannsynlighet ligge innenfor de respektive konfidensintervallene som er presentert i figurene. Nederste mulige grense for et konfidensintervall kan ikke være lavere enn observert mangel i utvalget.

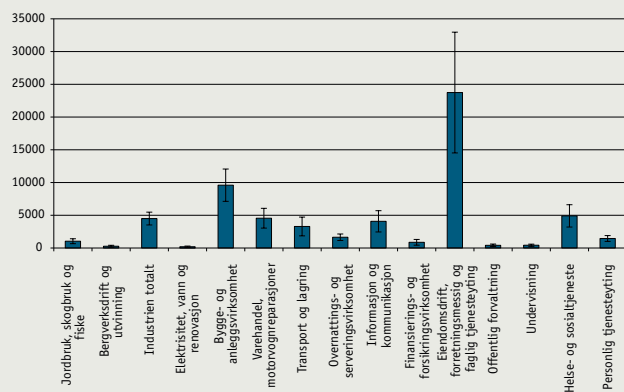
Arbeids- og velferdsdirektoratet kan kontaktes dersom det ønskes mer utdypende informasjon om estimering av mangel på arbeidskraft og beregning av konfidensintervaller.

Figur 1:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Regionale resultater.

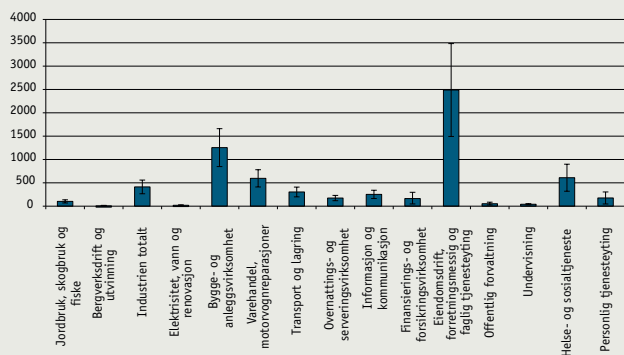
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 2:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for hele landet.

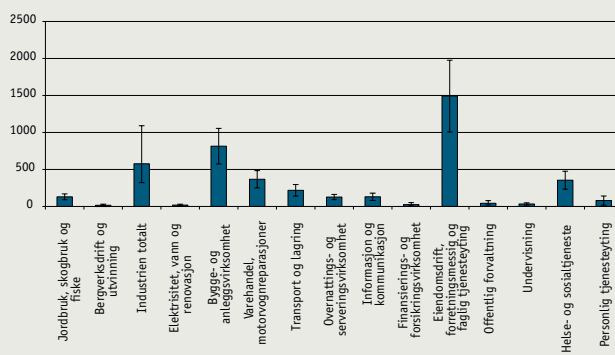
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 3:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Østfold, Vestfold og Telemark.

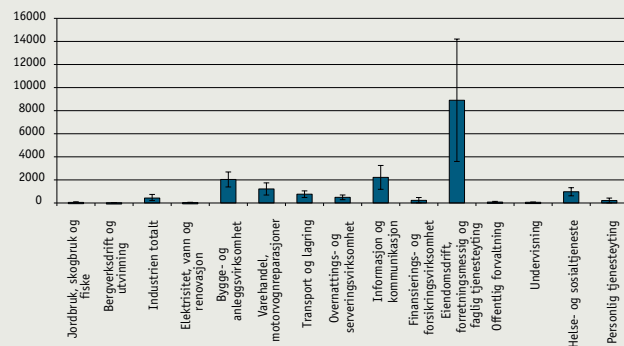
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 5:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Hedmark, Oppland og Buskerud.

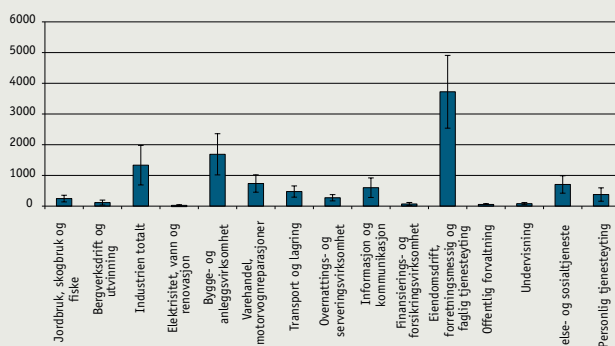
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 4:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Oslo og Akershus.

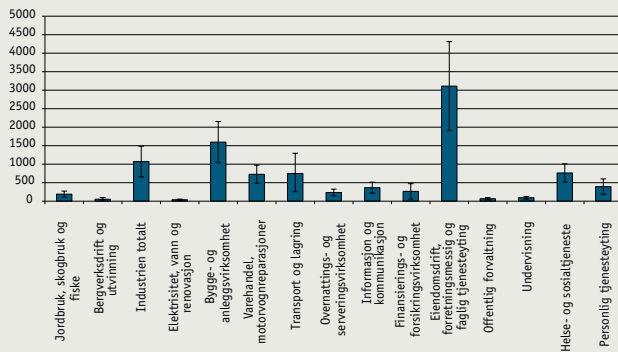
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 6:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Agder-fylkene og Rogaland.

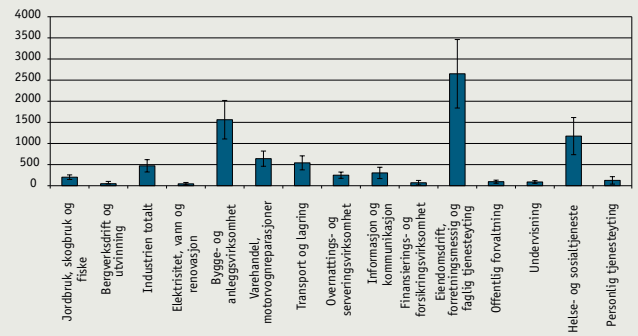
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 7:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.

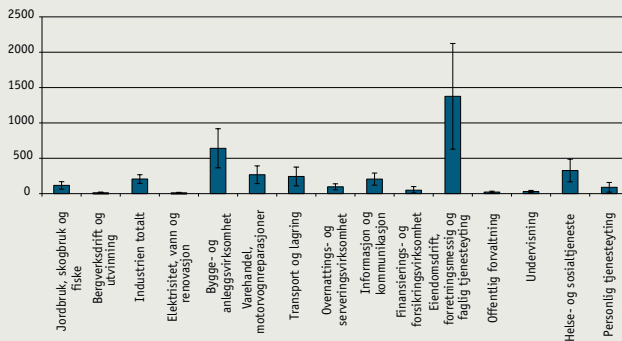
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 9:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Nord-Norge.

KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 8:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Trøndelagsfylkene.

KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET